

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความยากจนนับว่าเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญเนื่องจากความยากจนมีโอกาที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนปัญหาคุณภาพประชากรและการพัฒนาประเทศ สำหรับประเทศไทยรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างพยายามที่จะแก้ปัญหาความยากจนโดยได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมา และได้ทุ่มงบประมาณในแต่ละปีเพื่อแก้ปัญหาความยากจนเป็นเงินจำนวนมาก ซึ่งจากรายงานการประเมินความยากจนปี 2550 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า ในปี 2550 รัฐได้ใช้จ่ายงบประมาณสำหรับแก้ปัญหาความยากจนวงเงินรวมทั้งสิ้น 71,877.1 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 7.2 ของงบประมาณทั้งหมด) ในจำนวนนี้เป็นงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาชนบทคิดเป็นร้อยละ 75.9 ของงบประมาณแก้ปัญหาความยากจนทั้งหมด โดยเฉพาะในปัจจุบันรัฐได้ก่อตั้งโครงการสำหรับคนยากจนขึ้นมาหลายโครงการเพื่อให้กลุ่มคนยากจนได้เข้าถึงปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อให้คนจนมีแหล่งทำกิน โครงการเพื่อสนับสนุนแหล่งเงินทุน เช่น กองทุนหมู่บ้าน โครงการสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โครงการเรียนฟรี โครงการหนี้นอกระบบ และโครงการอื่น ๆ ซึ่งรัฐจัดให้เพื่อแก้ปัญหาความยากจน

ความยากจนเป็นคำที่พูดแล้วเข้าใจง่าย แต่ในการนิยามศัพท์เพื่อให้ได้ความหมายที่ครอบคลุมถูกต้องชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของสังคมเป็นเรื่องที่ยากและมีความซับซ้อนมาก การนิยามศัพท์ที่แตกต่างกันจะทำให้ดัชนีที่จะนำไปใช้วัดความยากจนแตกต่างกันไปด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ดัชนีที่ใช้วัดความยากจนมีหลายดัชนี เช่น ดัชนีทางการเงิน ได้แก่ ดัชนีรายได้และดัชนีรายจ่าย นอกจากนี้ยังมีดัชนีคุณภาพชีวิต ดัชนีความขาดสน ดัชนีค่าแรงขั้นต่ำ เป็นต้น ปัจจุบันการนิยามศัพท์ของความยากจนยังไม่ได้ข้อยุติแต่ละแตกต่างกันไปตามแนวคิดและมุมมองของผู้ประเมิน เช่น

Rowntree ซึ่งได้ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของคนงานในเมือง York พบว่าครอบครัวของคนงานเหล่านี้ล้วนแต่ขาดแคลนอาหาร ขาดแคลนที่อยู่อาศัย ขาดแคลนการรักษาพยาบาลและสาธารณสุข

ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม ดังนั้น Rowntree จึงนิยามศัพท์ของความยากจน คือ คนที่ขาดแคลนปัจจัยสี่ ซึ่งงานของเขาได้รับการพิมพ์เผยแพร่ในปี ค.ศ 1901 ในชื่อ Poverty : A Study of Town Life (อ้างถึงใน ธรรมศาสตร์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546, หน้า 46)

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้นิยามศัพท์ของความยากจนว่า การที่ปัจเจกบุคคลหรือครัวเรือนมีระดับรายได้หรือรายจ่ายในการบริโภคต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น

ธนาคารโลก ได้นิยามศัพท์ของความยากจนว่า การที่บุคคลไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่สามารถบรรลุมาตรฐานขั้นต่ำของการครองชีพได้

อย่างไรก็ตามหากจะพิจารณาความยากจนออกเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจ คือ การให้ความสำคัญกับรายได้เป็นหลัก และมีมิติทางด้านสังคมซึ่งจะให้ความสำคัญกับคุณภาพของชีวิต ซึ่งดัชนีที่ใช้วัดความยากจนในมิติทางด้านสังคมจะเป็นดัชนีองค์ประกอบที่ใช้วัดว่ามนุษย์ควรจะมีปัจจัยขั้นพื้นฐานอะไรบ้างที่จำเป็นในการดำรงชีพ ซึ่งคนที่ขาดแคลนปัจจัยดังกล่าวจึงนับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีการดำรงชีพด้วยความยากลำบากและจัดว่าเป็นคนจนในสังคม หรือเราอาจจะมองความยากจนในมิติทางด้านการเมืองซึ่งจะให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมกันในสังคมเป็นหลัก ปัจจุบันธนาคารโลกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวัดความยากจนในประเทศไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้อาศัยแนวคิดทางด้านสาขาเศรษฐศาสตร์ในการวัดความยากจนโดยจะให้ความสำคัญกับมิติทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักเนื่องจากเป็นมิติที่มีดัชนีชี้วัดที่ชัดเจน จึงทำให้การวัดความยากจนสามารถวัดออกมาในเชิงปริมาณได้ง่ายและแน่นอน ส่วนการวัดความยากจนในมิติทางด้านสังคมซึ่งวัดจากดัชนีองค์ประกอบจากปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีพซึ่งทำให้ยากแก่การวัดในรูปธรรมและยากที่จะนำผลการวัดมาเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างระหว่างกัน ทำให้ดัชนีดังกล่าวขาดพลังในการจำแนกความแตกต่างในระดับของความยากจน (อุคม ทูม โฆสิต , 2536, หน้า 228)

การวัดความยากจนมิติทางด้านเศรษฐกิจซึ่งมีอำนาจในการจำแนกสูงสำหรับการแบ่งแยกกลุ่มคนยากจน การวัดความยากจนตามแนวคิดนี้เชื่อว่าถ้าบุคคลที่มีระดับรายได้ต่ำก็น่าจะมีเหตุให้เชื่อว่าบุคคลดังกล่าวมีคุณภาพชีวิตที่ด้อยกว่ามาตรฐานของสังคมเนื่องจากมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะนำไปซื้อปัจจัยต่าง ๆ ในการดำรงชีพเพราะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่อาศัยเงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเมื่อขาดแคลนเงินตราหรือรายได้แล้วก็เท่ากับว่าขาดแคลนสื่อกลางที่จะได้มาซึ่งปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้วัดความยากจนโดยวิธีนี้ก็คือเส้นความยากจน (Poverty line) ทั้งนี้เส้นความยากจนได้ถูกสร้างขึ้นมาครั้งแรกโดย Mollies Orchansky ซึ่งได้กำหนดหาค่าระดับความยากจนจากภาวะโภชนาการ โดยมีแนวคิดที่คนเราจะใช้ชีวิตอยู่ได้จะต้องบริโภคอาหารต่อวันปริมาณ

เท่าไร และปริมาณเท่านั้นคิดเป็นจำนวนเงินเท่าไร รายได้เพื่อการบริโภคที่พอเพียงให้ชีวิตอยู่ได้นี้จึงถูกกำหนดให้เป็นฐานของการคำนวณเส้นความยากจน โดยถือว่ามูลค่าของอาหารที่พอทำให้มีชีวิตรอดนี้จะมีค่าเฉลี่ยทั่วไปเท่ากับ 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งหมด ดังนั้น ถ้าสมมติว่าในหนึ่งวันร่างกายต้องการอาหารคิดเป็นมูลค่า 10 บาท ดังนั้นรายได้ที่เพียงพอเลี้ยงชีพจะต้องเท่ากับ 30 บาท เป็นต้น ถ้าคนที่มีรายได้ต่ำกว่า 30 บาทต่อวันจึงจัดว่าเป็นคนยากจน (อ้างถึงใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546, หน้า 46) ทั้งนี้ การวัดความยากจนโดยอาศัยเส้นความยากจนเป็นเครื่องมือในการแบ่งกลุ่มคนยากจนจึงเป็นการวัดความยากจนจากดัชนีทางการเงินโดยการนำรายได้หรือรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนเปรียบเทียบกับเส้นความยากจน นอกจากนี้การวัดความยากจนตามแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์ยังสามารถวัดได้จากหลักการของการกระจายรายได้หรือความไม่เสมอภาค โดยมองว่าความยากจนคือความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งมีวิธีวัดด้วยการเปรียบเทียบรายได้ระหว่างกลุ่มของคนในสังคมด้วยการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 5 กลุ่มตามระดับรายได้ (กลุ่มละ 20 % ของประชากรทั้งหมด) เพื่อดูว่าคนแต่ละกลุ่มมีส่วนแบ่งรายได้ของประเทศคิดเป็นสัดส่วนเท่าไร ทั้งนี้การวัดด้วยวิธีนี้กลุ่มที่ยากจนคือกลุ่มคนที่มีระดับรายได้ 20 % ต่ำสุด ซึ่งประเทศที่นิยมวัดความยากจนโดยอาศัยหลักการกระจายรายได้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนา เช่น สหรัฐอเมริกา เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม บางมลรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกายังคงวัดความยากจนจากเกณฑ์เส้นความยากจนเพราะเหมาะสมกับการจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มคนบางกลุ่มที่ยังขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพ (อุตม ทุมโฆสิต, 2536, หน้า 20-21)

สำหรับประเทศไทยได้นำเอาเส้นความยากจนมาใช้เป็นเครื่องมือวัดความยากจนมาตั้งแต่ปี 2505 โดยในช่วงแรก ๆ เส้นความยากจนได้จัดทำขึ้น โดยธนาคารโลกซึ่งได้เข้ามาศึกษาและประเมินสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย ทั้งนี้เส้นความยากจนได้ถูกพัฒนามาเรื่อย ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยึดหลักมาตรฐานในการดำรงชีวิตขั้นต่ำที่คนแต่ละคนพึงได้รับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เส้นความยากจนเฉลี่ยนอกเขตเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(หน่วย : บาท/คน/เดือน)

ปี	2541	2543	2545	2547	2549	2550	2551	2552	2553
เส้นความ ยากจน	973	966	1,009	1,043	1,215	1,295	1,452	1,454	1,565

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การวัดความยากจนโดยอาศัยเส้นความยากจนเป็นเครื่องมือสามารถวัดจากรายได้หรือรายจ่ายก็ได้ แต่การวัดจากรายจ่ายจะสะท้อนถึงจำนวนสินค้าและบริการที่คนได้รับเพื่อการบริโภคได้ดีกว่า รายได้เนื่องจากเป็นจำนวนเงินที่คนได้นำไปซื้อสินค้าและบริการจริงๆ สำหรับประเทศไทยได้ใช้ทั้งดัชนีรายได้และดัชนีรายจ่ายเพื่อวัดความยากจน ทั้งนี้ การวัดความยากจนโดยอาศัยเส้นความยากจนสามารถวัดได้ 2 วิธี ได้แก่ วิธีคำนวณสัดส่วนครัวเรือนที่ยากจน (Headcount ratio) และวิธีการวัดความรุนแรงของปัญหาความยากจน (Foster-Greer-Thorbecke) จากการทบทวนวรรณกรรมปรากฏว่ามีนักวิชาการและผู้สนใจศึกษาความยากจนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะขอยกตัวอย่างงานวิจัยบางชิ้นที่วัดความยากจนโดยใช้เกณฑ์วัดที่แตกต่างกัน เช่น อุดม ทุมโฆสิต (2536) โดยใช้วิธีวัดความยากจนจากเกณฑ์หรือดัชนีความขาดแคลนซึ่งเป็นดัชนีองค์ประกอบโดยมองว่ามนุษย์ควรที่จะมีปัจจัยการดำรงชีพอะไรบ้างดังนั้นคนที่ขาดแคลนปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจึงนับว่าเป็นคนยากจน พิทักษ์สิทธิ์ ฉายะภูติ (2542) ได้วัดความยากจนโดยการเลือกของผู้นำชุมชนที่เห็นว่าครัวเรือนใดควรจะเป็นครัวเรือนที่ยากจนในหมู่บ้าน ชื่นฤทัย กาญจนะจิตรา (2548) ได้วัดความยากจนโดยอาศัยเกณฑ์สัดส่วนรายจ่ายค่าอาหารของครัวเรือนสูงกว่าร้อยละ 60 ของรายจ่ายรวมจัดว่าเป็นครัวเรือนยากจน เป็นต้น

เป็นเรื่องยากที่ความยากจนจะหมดไปจากสังคมไทยเนื่องจากยังมีคนยากจนกลุ่มหนึ่งที่ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงปัจจัยการผลิตและถูกเอารัดเอาเปรียบซึ่งจะทำให้คนจนกลุ่มดังกล่าวยังคงจนเรื้อรังต่อไป และถ้าดูจากรายการกระจายรายได้ ความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ปัญหาหนี้สิน ตลอดจนการรวมตัวของภาคประชาชนเพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ยังคงมีอยู่และมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อะไรเป็นปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดความยากจน ทำไมความยากจนยังคงอยู่กับสังคมไทยทั้งที่รัฐพยายามแก้ไขมาตลอด

ตารางที่ 2 จำนวนคนยากจน จำแนกตามภาคและเขตพื้นที่

ภาค	เขตเมือง (พันคน)				เขตชนบท (พันคน)			
	2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2553
กรุงเทพมหานคร	64	42	48	36	0	0	0	0
กลาง	119	85	84	92	377	403	321	362
เหนือ	134	155	145	144	1,384	1,451	1,205	1,143
ตะวันออกเฉียงเหนือ	216	231	278	264	2,614	3,019	2,776	2,740
ใต้	102	65	52	36	410	322	370	261

ภาค	เขตเมือง (พันคน)				เขตชนบท (พันคน)			
	2550	2551	2552	2553	2550	2551	2552	2553
ทั่วประเทศ	636	577	607	571	4,786	5,194	4,672	4,506
(ร้อยละ)	(11.73)	(10.00)	(11.49)	(11.24)	(88.27)	(90.00)	(88.51)	(88.76)

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

ปัจจุบันคนยากจนส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในเขตชนบทดังจะเห็นได้จากตารางที่ 2 โดยในปี 2553 มีคนยากจนในเขตชนบทจำนวน 4.5 ล้านคน หรือร้อยละ 88.76 ของคนยากจนทั้งประเทศ และภาคที่มีจำนวนคนยากจนมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีคนยากจนร้อยละ 59.16 ของคนยากจนทั้งประเทศ เนื่องจากเป็นภาคที่มีจำนวนประชากรมากและเป็นเขตพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรค่อนข้างต่ำจึงทำให้รายได้ต่อหัวของคนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่ำกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ แต่อย่างไรก็ตามจากข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณประกอบกับแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาความยากจนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามเป็นพื้นที่วิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนในชนบทจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ความยากจน และลักษณะของครัวเรือนที่ยากจนในชนบทจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของครัวเรือนในชนบทจังหวัดมหาสารคาม

คำถามในการวิจัย

1. สภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนในชนบทจังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร

2. สถานการณ์ความยากจน และลักษณะร่วมของครัวเรือนที่ยากจนในชนบทจังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร

3. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความยากจนของครัวเรือนในชนบทจังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนของครัวเรือนในชนบทจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน รายได้จากการประกอบอาชีพ ขนาดพื้นที่ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ความมั่งคั่ง และหนี้สิน

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาประชากรจากภาคครัวเรือนเฉพาะครัวเรือนในเขตพื้นที่ชนบทของจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีจำนวน 180,328 ครัวเรือน จากจำนวน 13 อำเภอ โดยช่วงเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ปี 2553 อนึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เส้นความยากจนของครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเขตพื้นที่ชนบท (นอกเขตเทศบาล) ปี 2553 ที่คำนวณโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจากการคำนวณได้เส้นความยากจนเท่ากับ 1,565 บาทต่อคนต่อเดือน เป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มครัวเรือนยากจนและครัวเรือนที่ไม่ยากจน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เส้นความยากจน (Poverty Line) เป็นเกณฑ์ชี้วัดความยากจน ซึ่งเป็นต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546, หน้า 73)
2. ครัวเรือนยากจน หมายถึงครัวเรือนที่สมาชิกมีระดับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนต่ำกว่าระดับของเส้นความยากจน
3. สถานการณ์ความยากจน หมายถึง ระดับของความยากจนที่วัดจากอัตราส่วนร้อยละของครัวเรือนที่ยากจนต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

4. สัดส่วนคนจน หมายถึงจำนวนคนจน หาดด้วย จำนวนประชากรทั้งหมด คูณด้วย 100
5. ความรุนแรงของปัญหาความยากจน (Severity of Poverty) ซึ่งเป็นการวัดด้วยการใช้ดัชนี Foster-Greer-Thorbecke (FGT) เป็นการวัดที่พิจารณาให้ความสำคัญกับกลุ่มคนจนที่มีปัญหาความยากจนที่รุนแรงหรือมีรายได้/รายจ่ายต่ำกว่าเส้นความยากจนมาก ๆ โดยการคำนวณช่องว่างรายได้/รายจ่ายเฉลี่ยได้เส้นความยากจนยกกำลังสองหารด้วยเส้นความยากจนกำลังสอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546, หน้า 73)
6. ครัวเรือน หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป อยู่กินและใช้สิ่งอุปโภคที่จำเป็นแก่การดำรงชีพร่วมกัน โดยจะรวมรายได้เข้าด้วยกันหรือไม่ก็ตาม และมีความเกี่ยวพันกันจนญาติมิตรหรือไม่ก็ได้ หรือบุคคลที่อยู่คนเดียวโดยไม่ได้กินอยู่และใช้สิ่งอุปโภคร่วมกับผู้อื่น
7. หัวหน้าครัวเรือน หมายถึง ผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของสมาชิกในครัวเรือน โดยยกย่องให้เป็นหัวหน้า อาจจะเป็นผู้รับผิดชอบทางการเงินและสวัสดิการของครอบครัวหรือไม่ก็ตาม
8. สมาชิกของครัวเรือน หมายถึง บุคคลซึ่งอาศัยอยู่เป็นประจำในครัวเรือน รวมทั้งคนที่เคยอยู่ในครัวเรือนแต่ได้จากไปที่อื่นชั่วคราวโดยไม่มีวัตถุประสงค์จะไปอยู่ประจำที่อื่น
9. จำนวนผู้พึ่งพิง หมายถึง จำนวนผู้ที่ไม่มียาไรได้ ต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวให้ความอุปการะเลี้ยงดู
10. ขนาดของครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน
11. รายได้ครัวเรือน หมายถึง รายได้ทั้งสิ้นของสมาชิกในครัวเรือนประกอบด้วย รายได้ประจำได้แก่ ค่าจ้าง/เงินเดือน กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่น ๆ รายได้จากทรัพย์สิน เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินสงเคราะห์ รวมทั้งเงินชดเชยการออกจากงาน และเงินทดแทน เงินได้รับจากการประกันภัยหรือประกันชีวิต เงินรางวัลสลากกินแบ่ง และรายรับอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน
12. รายจ่ายของครัวเรือน หมายถึง รายจ่ายรวมของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน และเป็นรายจ่ายที่อยู่ในรูปของตัวเงิน เช่น รายจ่ายในการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการ โดยไม่นับรวมรายจ่ายในลักษณะการออมทรัพย์ เช่น การถือสินทรัพย์ทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ การส่งแชร์ เป็นต้น
13. เขตชนบท หมายถึง พื้นที่นอกเขตเทศบาล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนในชนบทจังหวัดมหาสารคามเพื่อที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและพัฒนาจังหวัดต่อไป
2. ทำให้ทราบสถานการณ์ความยากจน และลักษณะของครัวเรือนที่ยากจนในชนบทจังหวัดมหาสารคาม
3. ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความยากจนครัวเรือนในชนบทจังหวัดมหาสารคาม เพื่อที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้สำหรับการแก้ปัญหาและกำหนดทิศทางของนโยบายเกี่ยวกับความยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY